

Nr 157.

Av herr **Sandén**, om ändring i grunderna för statsunderstöd åt sjukhusbibliotek.

I statsverkspropositionens åttonde huvudtitel ingår under punkt 195 (förslagsanslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet) bl. a. statsunderstöd åt bibliotek vid sjukvårdsinrättningar enligt grunder fastställda i kungl. kungörelsen angående statens understödjande av folkbiblioteksväsendet den 24 januari 1930 (nr 15). Av motiveringen till denna punkt i statsverkspropositionen framgår, att Sveriges allmänna biblioteksförenings styrelse hos skolöverstyrelsen hemställt, att överstyrelsen måtte ingå till Kungl. Maj:t med förslag om förhöjning av gällande maximum för statsunderstöd till bibliotek vid sjukvårdsinrättningar från en till minst två kronor för sängplats. Överstyrelsen tillstyrkte den föreslagna förhöjningen av anslagsmaximum. Statskontoret avstyrkte, med särskild hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna, och i statsverkspropositionen förklarade sig statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet på av statsrådet angivna skäl ej kunna biträda skolöverstyrelsens förslag.

Enligt min uppfattning tala emellertid vägande skäl för ett starkare statligt understödjande av sjukhusbiblioteken.

Till frågans belysande tjäna följande utdrag ur *Sveriges allmänna biblioteksförenings* skrivelse:

Till en början framhåller föreningen, att bibliotek vid sjukvårdsinrättningar ha visat sig ha en stor uppgift att fylla. Att hjälpa de sjuka att få de långa timmarna att gå är en uppgift av största vikt, och läsning torde i många fall vara att räkna som den idealiska sysselsättningen. Man har därvid inte bara att tänka på dem, som redan tillhöra de regelbundna läsarnas kategori, utan även på dem, som under en sjukdom få ett annars sällan återkommande tillfälle att odla sina intressen. Också den rena förströelseläsningen har i detta fall ett stort berättigande. Härtill kommer, att den medicinska sakkunskapen numera i allt större utsträckning räknar med värdet av denna rekreation, som tillika innebär en avkoppling från sysslandet med den egna sjukdomen.

Trots att möjligheten till statsunderstöd säkerligen på många håll stimulerat till inrättandet av bibliotek och även i övrigt betytt ett bättre tillgodoseende av här föreliggande behov, kvarstår emellertid faktum, att det fortfarande existerar ett mycket stort antal sjukvårdsinrättningar utan statsunderstödda bibliotek. Härtill kommer, att de existerande biblioteken i många fall åtnjuta allt för knappt tillmätta anslag för att verkligen, i den utsträckning som vore önskvärt, kunna stå till tjänst.

Visserligen har en från olika synpunkter gynnsammare ordning underlätats genom den möjlighet, som 1930 års författning öppnade för sjukvårdsinrättningens styrelse att på det kommunala folkbiblioteket överlåta biblioteksverksamheten även inom sjukvårdsinrättningen, en möjlighet som med gott resultat begagnats av ett antal sjukhus.

Av alldeles särskilt värde har det därvid visat sig vara att utlåningen sker genom folkbibliotekets personal, som känner till den litteratur det gäller och med sin erfarenhet från utlåningsarbetet i det allmänna biblioteket har större möjlighet att bedöma, vilken bok som kan tänkas intressera den ena eller andra patienten. I detta sammanhang påpekas, att till de goda resultaten medverkat, att man i flera av de på detta sätt organiserade biblioteken funnit det möjligt att praktisera systemet med utlåning från en bokvagn, som föres runt till sängarna, ett system, som betyder en väsentligt ökad möjlighet till anpassning efter individuella krav. Det är alldeles säkert här angivna förhållanden, som framför allt utgöra förklaringen till de i dessa fall starkt ökade lånesiffrorna. — Det bör emellertid påpekas, att anknytningen till de kommunala folkbiblioteken även från andra synpunkter är till avgjord fördel. Sålunda är givetvis den hjälp dessa bibliotek kunna lämna i fråga om bokurval, katalogisering etc. av stort värde liksom möjligheten för de särskilt studieintresserade att få låna från ett mångdubbelt större bokbestånd än sjukhusets egen boksamling.

Att så goda resultat trots låga anslag kunnat ernås genom den här antydda samorganisationen, har sin förklaring bl. a. i den omständigheten, att de kommunala folkbiblioteken utan vederlag ställt sina resurser till sjukhusbibliotekens förfogande på ett sätt, som åtminstone i många fall ej torde utan vidare kunna fortgå, när verksamheten på sjukhusbiblioteket nått en större omfattning. Därtill kommer, att otillräckligheten av anslagen medfört, att på vissa håll planerna på ett igångsättande av biblioteksverksamhet på sjukhus genom anknytning till det kommunala folkbiblioteket åtminstone t. v. bordlagts, då man från det kommunala bibliotekets sida trots livligt intresse för saken ej ansett sig kunna med de låga anslagsbeloppen driva verksamheten på ett tillfredsställande sätt.

Under sådana förhållanden måste det framstå såsom synnerligen angeläget — antingen det gäller sjukhusbibliotek, som kunna samorganiseras med ett kommunalt bibliotek, eller, och kanske i ännu högre grad, sådana som äro hänvisade till sina egna resurser — med en höjning av den för närvarande låga maximigränsen, som kvarstår ända sedan 1920, trots att alla övriga kategorier av bibliotek under mellantiden fått sina maxima ytterst väsentligt förhöjda. Föreningen har med stöd av från olika håll infordrade uppgifter kommit till det resultat, att statsunderstödet ej borde sättas lägre än till två kronor för sängplats.

Skolöverstyrelsen anslöt sig till de av föreningen framförda synpunkterna angående sjukhusbibliotekens betydelse samt tillstyrkte understödets utgående med två kronor för sängplats.

Skolöverstyrelsens anslagsberäkning — som återgives i statsverkspropositionen (s. 475) — utgår från, att de ändrade grunderna icke skulle träda i kraft förrän med ingången av kalenderåret 1938 samt belasta först budgetåret 1938/1939.

Årskostnaderna uppskattas emellertid väsentligen olika av skolöverstyrelsen och statskontoret, beroende på den olika utsträckning, i vilken man räknar med att anslagsmöjligheterna skulle utnyttjas. Överstyrelsen beräknar anslagsökningen för budgetåret 1938/1939 till minst c:a 10,000 kronor, under det att statskontoret räknar med sannolikheten av en betydligt starkare ökning och påpekar, att anslagsökningen — om samtliga sjukhusbibliotek erhöle så stort ortsbidrag, att högsta möjliga statsanslag utginge — skulle kunna springa upp till närmare 80,000 kronor.

Till sakens belysande kan erinras om att under de 15 år, som förflutit sedan statsanslagsmöjligheterna för sjukhusbibliotek första gången infördes, antalet statsunderstödda sjukhusbibliotek småningom ökats; sådana finnas nu, täckande c:a en fjärdedel av samtliga sängplatser i sjukhusen (c:a 12,000 av inalles c:a 45,000).

För min del är jag förvissad om att väl utrustade och skötta sjukhusbibliotek ha stor uppgift att fylla från olika synpunkter, ej minst allmänt sociala men också genom den betydelse patienternas tillgång till lämplig litteratur har från ren sjukvårdssynpunkt. Samtidigt känner jag mig övertygad om att den sista åren på vissa håll i vårt land praktiserade metoden med bibliotekspersonal, som går runt i sjuksalarna, trots de större kostnaderna är så avgjort att föredraga, att merkostnaderna måste anses starkt motiverade. Då jag vidare anser att man måste räkna med att möjligheterna för en dylik omläggning starkt påverkas av utsikterna att erhålla statsunderstöd, får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta en förhöjning av anslagsmaximum för bibliotek vid sjukvårdsinrättningar i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan anförts.

Stockholm den 24 januari 1937.

John Sandén.